

**ДО ЧЛЕНОВЕТЕ НА
НАУЧНОТО ЖУРИ ЗА ЗАЩИТА
НА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД**

СТ А Н О В И Щ Е

От д-р Ралица Янкова Илкова, доцент по наказателно право в Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ – член на научното жури за публична защита на дисертационния труд на Ваня Николаева Тодорова, докторант на самостоятелна подготовка на обучение в Юридическия факултет на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, на тема „Основни процесуални гаранции в наказателния процес“, за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление „3.6 Право“, научна специалност „Наказателен процес“

ПОЧИТАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

Със Заповед № РЗЗ- 5183/ 31.10.2017 г. на Ректора на ПУ „Паисий Хилендарски“ съм определена за външен член на научното жури по процедурата за защита на дисертационния труд на Ваня Николаева Тодорова за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование: 3 „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление: 3.6 „Право“, научна специалност „Наказателно процес“. В това си качество предоставям следното становище:

I. Кратко представяне на докторанта и на неговия труд

Докторантът Ваня Николаева Тодорова е получила средното си образование в СОУ „Д-р Петър Берон“ – гр. Тополовград (1995 – 2000 г.). Висшето си юридическо образование получава в Юридическия факултет на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ (2001 –

2014 г.). През 2017 г. е зачислена като докторант на самостоятелна подготовка на обучение в Юридическия факултет на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, в област на висше образование: 3 „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление: 3.6 „Право“, научна специалност „Наказателно процес“. Ваня Тодоров е работила като управител на търговско дружество (2008 – 2011 г.). Владее отлично английски и немски език.

Интересите ѝ са предимно в областта на наказателния процес. Има четири научни публикации в областта на интереси.

Научен ръководител на докторанта Ваня Тодорова е проф. д-р Никола Манев. По темата на дисертационния труд докторантката има три публикации, както следва: „Неприкосновеност на личността – основна процесуална гаранция за правото на защита на гражданите“ – в: сп. „Норма“, бр. 8/2017 г.; „Презумпция за невинност – същност“ – в: Сборник на юбилейна научна конференция „Правото – традиции и перспективи“ (2017 г.); „Разясняване на процесуалните права и осигуряване на възможност за упражняването им“ – в: „Студия юрис“.

Дисертационният труд на докторанта е на тема „Основни процесуални гаранции в наказателния процес“ и представлява задълбочено и системно изследване, което има не само научно, но и практическо значение.

Обект на научния анализ на кандидата са историческото развитие, правната същност и правния ефект на основните процесуални гаранции, регламентирани в българското наказателнопроцесуално право.

Предмет на изследването са основните процесуални гаранции в наказателния процес: презумпцията за невинност, неприкосновеността на личността и разясняване на процесуалните права и осигуряване на възможност за упражняването им.

Целите, които докторантът си е поставил, е да се изяснят генезиса, историческото развитие и правните проблеми, които са свързани със същността, съдържанието и правното действие на основните процесуални гаранции в наказателния процес, които, според докторанта, биха могли да се реализират през изпълнението на следните конкретни задачи: анализ на достиженията на българските и

чуждестранни учени в областта; анализ на нормативната основа на основните процесуални гаранции; проследяване историческото развитие и анализ на правната същност, правното действие и обхвата на основните процесуални гаранции; проучване на практиката на ЕСПЧ; проучване на международната и правна рамка на основните процесуални гаранции; сравнителноправен преглед на уредбата на основните процесуални гаранции в чуждото законодателство.

Изследването се характеризира със структура, включваща увод, четири глави и заключение.

В първата глава, озаглавена „Понятие, същност и правно действие на процесуалните гаранции за правото на защита на гражданите“, докторантът прави критичен анализ на доктринерните схващания до момента за понятието за процесуални гаранции, като предлага и собствено разбиране за същността на правните гаранции. Прокарва ясно разграничение между правото на защита и процесуалните гаранции за упражняването му. Изяснява предмета и задачата на процесуалните гаранции. Разграничава същите въз основа на различни класификационни критерии – с оглед тяхната задължителност; с оглед субектите на процесуалните гаранции; с оглед приложното им поле; с оглед непосредствения правен интерес, който осигуряват; с оглед значението им за изграждане на цялата система от процесуални гаранции за правото на защита. Изяснява основните процесуални гаранции за правото на защита, като подвид процесуални гаранции.

В глава втора от дисертационния труд, озаглавена „Презумпция за невинност. Генезис и историческо развитие. Същност и правни последици“ подробно се изяснява възникването и развитието на презумпцията за невинност, като основна процесуална гаранция за правото на защита на обвиняемото лице в световен план. Изследва се развитието на института и в българското наказателнопроцесуално законодателство. Анализира правната същност на презумпцията за невинност (чл. 16 от НПК), в контекста на практиката на ЕСПЧ, като подлага на убедителна критика схващането, че се касае до презумпция. Изяснява изискванията, които презумпцията за невинност поставя.

В глава трета, озаглавена „Неприкосновеност на личността – основна процесуална гаранция за правото на защита на гражданите, която за разлика от презумпцията за невинност на обвиняемия се отнася до всички субекти на правото на защита“, авторът е концентрирал усилията си да изясни задълбочено въпросите относно следващата основна гаранция за правото на защита – неприкосновеността на личността (чл. 17 от НПК). Изяснени са същността на тази процесуална гаранция и правия ѝ ефект; коментирани са основните спорни въпроси, които институтът поражда в практиката. Акцентирано е на съблюдаването на принципа при вземането на мерки за процесуална принуда и други форми на процесуална принуда, уредени в НПК. Направен е преглед на европейските стандарти за процесуална принуда. Изследван е международноправния статут на личността и статута ѝ, съобразно Конституцията на Република България.

В глава четвърта от изследването, озаглавена „Разясняване на процесуалните права и осигуряване на възможност за упражняването им – правна същност“, докторантът подлага на научен анализ съдържанието и практическите аспекти на задължението на органите на досъдебното производство и съда да разясняват на гражданите техните процесуални права и да им осигуряват възможност да ги упражняват (чл. 15, ал. 3 от НПК). Докторантът прави извод, че българският НПК отговаря на стандартите на ЕСПЧ в областта на процесуалните гаранции на правото на защита.

Изследването е с общ обем от 152 страници, включително съдържание и списък на използваната литература; справката за литературните източници съдържа общо 36 заглавия, както на български, така и на чужди автори; бележките под линия са общо 65 на брой.

II. Оценка на научните и научно-приложни резултати и приноси на дисертационния труд

Дисертационният труд представлява безспорен принос в наказателнопроцесуалната теория. Като основни **приносни моменти** на автора следва да се очертаят следните:

Докторантът е положил сериозни усилия да анализира същността и правните последици на основните процесуални гаранции, уредени по сега действащия НПК, в контекста на практиката на ЕСПЧ и международните стандарти за правото на защита. Авторът се е спрял и на редица практически въпроси на приложението на коментираните институти, като в тази част изложението е с ясно изразена практическа насоченост.

Особени адмирации заслужава аналитично изложение в частта относно същността на презумпцията за невиновност и в частност тезата на автора, че не се касае до презумпция в тесния смисъл на това понятие, а до обективно правно положение с всички произтичащи от това правни последици. В тази част трудът има важно теоретика-практическо значение.

Заслужават да бъдат адмирирани научните търсения на докторанта в областта на изясняване съотношението между правото на защита на гражданите и процесуалните гаранции на правото на защита, както и класификацията на процесуалните гаранции, уредени в НПК.

Ценен принос на автора е обобщаването и анализа на международните стандарти и практиката на ЕС в областта на процесуалните гаранции за правото на защита. Впечатлява прегледа на историческото развитие на презумпцията за невиновност.

Убедено може да се твърди, че дисертантът е концентрирал научните си търсения в областта на особено актуалната днес проблематика на процесуалните гаранции за правото на защита. Оттук и изводът, че изследването е актуално и би могло да допринесе съществено за правоприлагането.

III. Критични бележки и препоръки

Анализираният научен трудове се характеризира с безспорни приноси моменти, но следва да бъдат направени и някои **критични бележки**.

Така, на първо място биха могли да се отправят някои критики към наименованието на глави втора до четвърта от дисертационния

труд. В противовес на добрите научни традиции заглавията са твърде описателни, като сочат на различни аспекти на процесуалните гаранции, въпреки че авторът неизменно е разгледал правната същност, проявленията на институтите в практиката. Може да се препоръча наименованията на основните части на труда да се сведат само до названията на разглежданите процесуални гаранции.

Критики могат да се отправят в структурно отношение и към вътрешната систематика на глава трета. Същата се състои от пет раздела, като авторът последователно изяснява същността и правното действие на неприкосновеността на личността; мерките за неотклонение и за процесуална принуда; европейските стандарти и принудата по НПК; международноправния статут на личността и правния статут на личността по Конституцията на Република България. Освен някои критики, които могат да се отправят към избраното от докторанта наименование на разделите, по-съществено е да се препоръча изложението да започне с изясняване на международната правна рамка, европейските стандарти, конституционната правна рамка и едва след това да се разгледа същността на процесуалната гаранция и нейното практическо проявление.

Работата би спечелила значително, ако докторантът изследва и достиженията на европейската правна мисъл по отношение на европейските стандарти за основните процесуални гаранции на правото на защита.

От прецизиране се нуждае редакцията на бележките под линия и цитиранията. Прави впечатление, че в текста са посочени цитирани източници, които не са намерили място в библиографията.

Направените критични бележки, обаче, не влияят на общата положителна оценка на дисертационния труд. Те не разколебават безусловно налагащия се извод, че научната работа е написана в резултат на упорита работа и добросъвестните усилия на автора в областта на научния анализ.

Научната работа на дисертанта недвусмислено сочи, че докторантът Ваня Тодорова се отличава със способност да изследва всеотдадно и задълбочено наказателнопроцесуална проблематика;

има богати теоретични познания в областта на наказателния процес; демонстрира, че може да работи с големи масиви от информация, от които е способна да формулира релевантни научни изводи.

IV. Заключение

В заключение, имайки предвид изложените по-горе съображения, изразявам **положителната си оценка**, че представеният за защита дисертационен труд на тема: „Основни процесуални гаранции в наказателния процес“ отговаря на изискванията на чл. 6, ал. 3 от Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и на чл. 27, ал. 2 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ за получаване на образователната и научна степен „доктор“, поради което предлагам да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление „3.6 Право“, научна специалност „Наказателен процес“ на Ваня Николаева Тодорова.

Член на научното жури:

(доц. д-р Ралица Илкова)

София, 10 ноември 2017 г.